

VALTIONHALLINNON TIETOTURVATASOJEN ESITUTKIMUS -HANKE

Asettaminen

Valtiovarainministeriö (VM) on tänään asettanut Valtionhallinnon tietoturvasojen esitutkimushankkeen sekä sen operatiivisen ohjausryhmän, seurantaryhmän sekä hankeryhmän.

Taustaa

Valtionhallinnon IT-strategian tavoitteena ovat tyytyväiset asiakkaat ja joustavat palvelut sekä tehokas, turvallinen ja verkottunut hallinto (15.6.2006, valtioneuvoston periaatepäätös valtionhallinnon IT-toiminnan kehittämisestä). Valtionhallinnon tietoturvallisuuden johtoryhmän (VAHTI) yhteistyö ja ohjaus ovat tehostaneet ja parantaneet valtionhallinnon tietoturvallisuutta kokonaisuutena. Yhteistoimintaa edistetään sillä, että luottamus säilyy sekä kansalaisilla että viranomaisilla. Tasolähtöisellä ajattelutavalla hallinnon toimijat voivat luottaa toisiinsa ja kansalliset hallintoon.

Keskeiset kehitystrendit - kansainvälistyminen, nopea tekninen kehitys, sähköinen asiointi ja palvelut sekä tietoyhteiskuntakehitys – lisäävät tietoturvallisuuden merkitystä. Lainsäädäntöön sisältyy jo nyt tietoturvavelvoitteita. Jokainen organisaatio on vastuussa oman toimintansa tietoturvallisuudesta ja säädösten noudattamisesta. Samalla toiminnassa on otettava huomioon taloudellisuus ja tuottavuus.

Kaikkien valtion organisaatioiden on päätettävä tavoitetasonsa suhteessa yhteisesti hyväksyttyyn tietoturvasomalliin ja pyrittävä siihen. Tietoturvasojen määrittämisen taustalla ovat organisaatioiden toiminnan ja rakenteiden erilaisuus. Perusturvaso on kuvaus minimiedellytyksistä, jotka jokaisen valtion organisaation tulee täyttää. Tavoitteena on varmistaa, että kaikki organisaatiot pystyvät täyttämään edes perustason tietoturva vaatimukset. Tietoturva vaatimuksissa on otettava huomioon toiminnan ja tietojärjestelmien erilaiset sisällöt ja tiedot sekä käyttötarpeet. Tästä syystä organisaation sisäisillä järjestelmillä voi olla erilaisia turvasoja. Organisaation toiminnan tietoturvan tavoitetaso on oltava johdon linjaama näkemys, joka on suhteutettu toiminnan kokonaisuuteen. Tietoturvasojen määrittelyssä huomioidaan myös mahdollisuus, että jokin organisaation toiminto edellyttää erilaista tietoturvasoa kuin muut toiminnot.

Toteutunut tietoturvan taso vaihtelee organisaatioittain. Tarve organisaation tietoturvaso arviointiin ja tietoturva vaatimusten noudattamiseen on ilmeinen, mutta kaikilla organisaatioilla ei ole resursseja tähän. Useissa organisaatioissa käsitellään tietoja ja tehdään töitä, jotka vaatisivat korkeaa tietoturvasoa. Korkean tietoturvaso noudattamista edellytetään organisaatioilta, joilla on yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja (YETT) sekä keskeisiä ja luottamuksellisia tietoja sisältäviä tietojärjestelmiä. Käytännössä tämä ei vielä toteudu tarvittavassa laajuudessa.

Useiden hallinnon kehittämishankkeiden toimeenpano tai jatkotyö edellyttävät tätä tietoturvasojen esitutkimushanketta. Hanke tukee esimerkiksi Puolustusvoimien tietohallinnon rationalisointi (TIERA)-hanketta sekä VAHTIn ja valtion IT-strategian hankkeiden toteuttamista. Hanke tukee kokonaisvaltaisen riskienhallinnan hyvien käytäntöjen omaksumista ja toteutta-

mista sen mallin mukaisesti, jonka valtioneuvoston controller ja valtion sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunta ovat antaneet valtion virastojen ja laitosten hyvästä riskienhallintatavasta. Rajapintoja jo tehtyihin selvityksiin on mm. KuntaIT, Selvitys valtion ympäri-
vuorokautisen tietoturvallisuuden järjestämisestä (Vahti 4/2006), Selvitys valtion tietoturva-
resurssien jakamisesta (Vahti 3/2006) sekä Muutos ja tietoturvallisuus, alueellistamisesta ul-
koistamiseen – hallittu prosessi (Vahti 7/2006).

Esitutkimusvaiheessa on tärkeää selvittää muiden maiden käytäntöjä, kansainvälisiä tasoarvi-
ointeja ja analysoida tilannetta yleisesti. Valtionhallinnossa on tarve määritellä toiminnassa to-
teutettavat tietoturvallisuuden tasot, jotka perustuvat laadittavaan tasomalliin. Tasomäärittelys-
sä tulee olla mukana keskeisinä taustatekijöinä myös toiminnan kehittämisen, hyvän tiedonhal-
linta ja -käsittelytavan, tuottavuuden ja tulosohjauksen elementit.

Tietoturvasatojen esitutkimushanke on VAHTIn seuraama ja valtion IT-toiminnan johtamisyk-
sikön kärkihanke (Valt IT). Valtiovarainministeriö, ValtIT -yksikkö ja VAHTI seuraavat ja ar-
vioivat toteutumista. Tietoturvallisuudella ja tällä esitutkimushankkeella on korkea prioriteetti
valtion IT-strategiassa.

Tietoturvasat -hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena ja haasteena on lisätä hallinnonalojen välistä sisäistä luottamusta sekä
varmistaa yhteinen tietoturvasato valtionhallinnolle. Konkreettisenä tavoitteena on tehdä ehdo-
tus ja suunnitelma tietoturvan tasomäärittelyksille; millaisilla resursseilla esitutkimusvaiheen tu-
loksia jatketaan. Hankkeen kohteena on tietoturvan kokonaisvaltainen näkemys, joka ottaa
huomioon laajasti kaikki tietoturvan osa-alueet, jotka on mainittu Valtioneuvoston valtion tie-
toturvallisuutta koskevassa periaatepäätöksessä sekä VAHTI-ohjeissa.

Esitutkimushankkeen tavoitteena ja haasteena on määritellä valtionhallinnon organisaatioiden
tietojärjestelmille tietoturvasat (perustaso ja korkea taso). Perustietoturvasato on tietoturvalli-
suuden eri osa-alueet kattava määrittely perusedellytyksistä, jotka jokaisen organisaation ja tieto-
järjestelmän tulee täyttää. Organisaation on pystyttävä soveltuvien osien täyttämään vaatimukset
ja myös noudatettava samaa tietoturvasatoa kuin muut. Korkeassa tietoturvasatossa määritel-
lään yhteiskunnan elintärkeille toiminnoille, tietojärjestelmille ja verkoille tarvittavat lisäsuoja-
ukset ja varmistukset. Valtionhallinnossa organisaation on pyrittävä tavoittamaan paras mah-
dollinen ja järkevä taso käytettävissä olevilla resursseilla.

Tietoturva-vaatimuksien antamista harkitaan sitovana normina. Tietoturvan (taso)vaatimukset
ovat jatkossa enenevästi organisaatioita velvoittavia. Tietoturvasatojen jatkohanke mahdollises-
ti valmistelee seuraavassa vaiheessa tuotettavan ohjeen vaatimukset velvoittavaksi määräyk-
seksi valtionhallintoon.

Hankkeen kokonaisvaltaisena tavoitteena on parantaa valtionhallinnon organisaatioiden tietä-
mystä tietoturvasatoista ja sitouttaa organisaatiot jatkotyöhön. Hankkeen lopputuloksena saa-
daan yhtenäinen perusta tietoturvan arviointitoiminnalle. Tietoturvan tasoajattelu toteutuu käy-
tännössä hallinnossa, kun hallinnolla on apuväline tietoturvan kehittämiseen ja hankkeen lop-
putulokset ovat koulutettavissa ja auditoitavissa. Hankkeen tavoitteena on tukea valtionhallin-
non organisaatioiden tietoturvallista toimintaa.

Esitutkimusvaiheen tehtävät

Esitutkimushankkeen tehtävänä on

- selvittää, onko perusteltua lähteä selvittämään ja arvioimaan perusteellisesti tietoturva-
satoja. Haasteena on harkita, mikä on tietoturvasatojen tarkoitus käytännössä ja onko (mi-
nimi)perustaso sovellettavissa jokaiseen organisaatioon.

- tuottaa suunnitelma toteutusvaihtoehtoillem. Hankeryhmän on mietittävä määrittelyn suuntaus ja kohdentaminen: mihin ottaa kantaa, mitä osa-alueita painotetaan – joitakin tietoturvallisuuden osa-alueita todennäköisesti enemmän kuin toisia. Myöhemmin tarvitaan havainnollinen suunnitelma, miten määrittelylle tasolle pääsee.
- kartoittaa kansainvälisten tietoturvasojen tilanne; mitä vastaavia määrityksiä on olemassa. Soveltuvien käytäntöjen arviointi, tasomallit ja käytettävät ideat voivat vaikuttaa tulevaan määritykseen.
- kartoittaa olemassa olevien viranomaisaineistojen hyväksikäyttö ja perehtyä valtionhallinnon näkökulmasta kansallista ja kansainvälistä tietoturvallisuutta kehittävien tietoturvallisuuden arviointien nykymalleihin ja tutkimuksiin. Erityisesti huomioidaan Puolustusvoimien PAK:it, Tietoturvallisuuden arviointi valtionhallinnossa (VAHTI 8/2006) ym. organisaatioiden sovellettavissa oleva materiaali.
- valmistella yleisen tason esitys tasoajattelun vaikutuksesta VAHTI-ohjeiston päivitystarpeisiin sekä tarkistaa olemassa olevan ohjeistuksen soveltuvuus korkean tason tietoturvallisuusvaatimuksille (mm. Valtion keskeisten tietojärjestelmien tietoturvasuositus, VAHTI 5/2004 sekä Valtion tietojärjestelmäkehityksen tietoturvasuositus, VAHTI 3/2000).
- tuottaa alustava kannanotto, tarvitaanko uusia normeja hankkeen läpiviemiseksi sekä suunnitelmat mahdolliselle jatkohankkeelle ja siihen liittyvät kustannukset.

Tämä hanke **ei** määrittele poikkeusolojen tai varautumisen ratkaisuja, vaan kuvaa normaalitoiminnan hyvää laatua ja toteutettavia tietoturvasoja.

Organisointi

Hanke toimii valtiovarainministeriön ja VAHTIn ohjauksessa. Valtionhallinnon tietoturvallisuuden johtoryhmä VAHTI toimii hankkeen *johtoryhmänä*.

Ohjausryhmä:

Honka, Leena, puheenjohtaja	VM
Kiviniemi, Mikael, varapuheenjohtaja	VM
Björklund, Eeva	Ilmailulaitos
Santalahti, Kari	SM/PO
Uusikartano, Ari	UM

Seurantaryhmä:

Holmberg, Jan	VM/Controller
Holmroos, Antti	SM, KuntaIT
Huvila, Matti	Åbo Akademi
Hyytiä, Kalevi	Puolustusvoimat
Kaila, Urpo	CSC
Kilpeläinen, Pirkko	Ilmatieteen laitos
Mård, Pekka	TKK
Markula, Juhani	Teknillinen korkeakoulu
Mannonen, Timo	Tilastokeskus
Mansukoski, Timo	Teatterikorkeakoulu
Perkiö, Seppo	EK
Pirhonen, Jari	Tietoturva ry

Puhakainen, Petri
Ritola, Jaakko
Röning, Juha
Salminen, Tuomo
Sillanpää, Juhani
Sinervo, Heikki
Tiihonen, Kalevi
Tulokas, Pekka
Turunen, Maarit
Voutilainen, Tomi

Verohallitus
RVLE
Oulun yliopisto
Valtionalouden tarkastusvirasto
VM/HKO
EK
EK
PM
Valtiokonttori
Valtionalouden tarkastusvirasto

Hankkeen vetäjä:

Romppanen, Minna

VM/valtion IT-toiminnan johtamisyksikkö

Hankeryhmän jäsenet: Hankeryhmään osallistuminen edellyttää 3-5 päivää/kk työpanosta.

Huhtamäki, Jari
Karppinen, Lauri
Koivunen, Erka

LVM
Tietosuojavaltuutetun toimisto
Viestintävirasto,
Kilkkilä, Sami, Viestintävirasto
Turun yliopisto,
Peuhkuri, Markus, TKK

henkilökohtainen varajäsen
Kommonen, Mats
henkilökohtainen varajäsen

Hankkeen kokoonpanoa täydennetään tarvittaessa. Esitutkimushankkeessa voidaan kuulla tarvittaessa asiantuntijoita tai nimetä pysyviä asiantuntijoita. Tehtäviensä hoitamiseksi hankeryhmä voi perustaa alaisuuteensa tarvittavia valmistelu- ja työryhmiä.

Toimikausi

Tietoturvasojen esitutkimushankkeen toimikausi on 19.1.2007 – 31.5.2007.

Kustannukset

Hankkeesta aiheutuvat kustannukset valtiovarainministeriö maksaa momentilta 28.01.21. Kukin organisaatio vastaa kuitenkin edustajiensa matkakustannuksista.

Alivaltiosihteeri

Juhani Turunen

Ylijohtaja

Jorma Karjalainen

JAKELU:

HARE
Valtion IT-johtoryhmä, VAHTI, Valtion IT-koordinaatioryhmä
Ministeriöt, valtion virastot ja laitokset
Hankkeeseen osallistuvat organisaatiot ja yksiköt